

CÚCINAS (epidēmiskais parotīts)

Veselības ministrija

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Informāciju sagatavojis
Slimību profilakses
un kontroles centrs
2017. gadā

Epidēmiskais parotīts ir akūta vīrusu izraisīta infekcijas slimība, kam raksturīgs pieauss siekalu dziedzeru iekaisums.

Pirms vakcinācijas uzsākšanas pret epidēmisko parotītu ar to visbiežāk slimoja 5 – 9 gadus veci bērni. Vakcinācijas rezultātā slimība kļuvusi reti sastopama, un saslimšanas gadījumi lielākoties tiek reģistrēti pieaugušajiem, galvenokārt tiem, kuri infekciju neizslimoja bērnībā un nebija vakcināti.

Visaugstākā saslimstība ir ziemā un agrā pavasarī.

Pēc slimības veidojas ilgstoša imunitāte, atkārtoti slimības gadījumi ir reti.

Kā var inficēties ar epidēmisko parotītu?

Epidēmiskā parotīta vīruss izplatās **gaisa pilienu ceļā**, inficētai personai – runājot, šķaudot un klepojot. Dažkārt var inficēties arī ar slimnieka siekalām apraipītiem priekšmetiem, kā arī tiešā kontaktā (piemēram, skūpstoties).

Infekcijas avots ir slimnieks, kurš izdala vīrusus pēdējās inkubācijas perioda* dienās un pirmajās slimības dienās.

Vīruss nokļūst organismā caur **deguna un mutes gļotādu**, tālāk ar asinīm nokļūst siekalu dziedzeros un citos orgānos.

No brīža, kad epidēmiskā parotīta vīruss iekļūst organismā, līdz saslimšanai parasti paiet **16 – 18 dienas**, bet iespējami gadījumi, kad šis intervāls ir īsāks vai garāks (parasti no 12 līdz 25 dienām).

Kādas var būt epidēmiskā parotīta komplikācijas?

- 15% gadījumu epidēmiskā parotīta vīruss var ietekmēt nervu sistēmu, izraisot vīrusu meningītu, galvassāpes, paaugstinātu jutību pret spilgtu gaismu un stīva kakla sajūtu.
- 25 – 50% gadījumu vīriešiem, kuri saslimst ar epidēmisko parotītu pēc pubertātes vecuma var veidoties sēklinieku iekaisums (orhīts). Tomēr vīruss reti izraisa neauglību.
- Reti, bet ir iespējama, dzirdes pasliktināšanās vai tās zudums.
- Retos gadījumos var pievienoties locītavu, sirds muskuļa iekaisums, izteiktas izmaiņas asins analīzēs.
- Citas retas komplikācijas var būt encefalīts, vēdera sāpes pankreatīta (aizkuņģa dziedzera iekaisuma) dēļ. Tāpat meitenēm un jaunām sievietēm iespējams olnīcu un krūts dziedzeru iekaisums.

Sievietēm, kuras saslimst ar epidēmisko parotītu līdz 13. grūtniecības nedēļai, palielinās aborta risks.

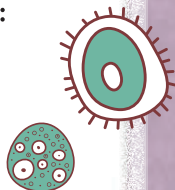
Kādi ir epidēmiskā parotīta simptomi (pazīmes)?

Pirmās slimības pazīmes ir nespecifiskas:

- slikta pašsajūta;
- nespēks;
- galvassāpes;
- sāpes locītavās;
- slikta apetīte.

Vieglākos gadījumos slimība izpaužas tikai ar **augšējo elpceļu iekaisumu**, bet šiem simptomiem var pievienoties vienpusējs vai abpusējs **pieauss vai citu siekalu dziedzeru** sāpīgs **uztūkums**. Vienlaikus ķermeņa **temperatūra paaugstinās** līdz 38 – 39° C.

Pietūkums lokalizējas auss priekšpusē un izplatās uz leju. Ja iekāst arī zemžokļa un zemmēles siekalu dziedzeri, pietūkst viss zemžokļa apvidus - kakls izskatās resns, zūd robeža starp kaklu un galvu. Siekalu dziedzeri ir sāpīgi, sāpes pastiprina žokļu kustības ēdot un runājot. Pietūkums saglabājas apmēram 5 – 7 dienas, tad pakāpeniski līdz 8. – 10. slimības dienai izzūd.

Kā ārstē epidēmisko parotītu?

Epidēmiskajam parotītam, kā vairākām vīrusu infekcijas slimībām, **nav specifiskas ārstēšanas.**

Zāles pēc ārsta norikojuma jālieto atsevišķu slimības simptomu ārstēšanai, piemēram, zāles pret sāpēm un temperatūru pazeminoši līdzekļi.

Svarīgi slimnieka kaklu turēt siltu – apsietu ar šalli vai lakatu.

Speciālas siltumprocedūras, ja tādas ir nepieciešamas, nozīmē ģimenes ārsts.

Lai uzlabotu saslimušā veselības stāvokli, ieteicams:

- slimnieku nodrošināt ar **pilnvērtīgu un saudzējošu uzturu** (slimības sākumā apetīte ir slikta, kā arī sāpju dēļ slimniekam var būt nevēlēšanās ēst);
- dzert pietiekami daudz **šķidrumu**, izvairoties no skābiem dzērieniem, jo tie var izsaukt pastiprinātu siekalu izdali, kas pastiprina sāpes.

Ja esat saslimis ar epidēmisko parotītu, atcerieties:

- Pālieciet mājās vismaz pirmās 5 dienas pēc slimības pazīmju parādīšanās.
- Slimības sākumā vēlams ievērot gultas režīmu.
- Inkubācijas periodā* (12 – 25 dienas pēc inficēšanās ar vīrusu) Jūs varat viegli inficēt citus.

*laika posms no infekcijas slimības ierosinātāja iekļūšanas organismā līdz slimības pirmajām pazīmēm.

Kā nenaslimt?

Vakcinācija pret epidēmisko parotītu ir visefektīvākais veids, kā pasargāt bērnu no saslimšanas.

Vakcināciju pret epidēmisko parotītu, atbilstoši Vakcinācijas kalendāram, **veic divas reizes:** 12 – 15 mēnešu vecumā un 7 gadu vecumā, kad veic revakcināciju.

Vakcināciju veic ar kombinēto vakcīnu, kas vienlaikus pasargā arī no saslimšanas ar masalām, masaliņām un vējbakām.

Vakcinācijai nav vecuma ierobežojumu un tā **ir ieteicama visām neimūnām personām:**

(personām, kuras nav pārslimājušas epidēmisko parotītu un kuras nav vakcinētas, tajā skaitā pieaugušie).

Reakcijas pēc vakcinācijas

Vakcinācijai, kas pasargā bērnu no infekcijas slimībām, atsevišķos gadījumos var būt dažādas organisma reakcijas. Lai tās pamanītu laikus, bērnam pēc vakcinācijas nepieciešams veltīt vairāk uzmanības.

Pēc jebkuras vakcinācijas iespējamās divu veidu reakcijas:

- **vieglas** – apsārtums, pietūkums vai sāpīgums injekcijas vietā vai temperatūras paaugstināšanās, izsitumi, uzbudināmība, nemierīgums, raudāšana, miegainība.

Šīs reakcijas liecina par imūnsistēmas reakciju un tās pāriet pašas dažu diennakšu laikā

- **smagas**, bet ļoti retas, piemēram, anafilaktiskais šoks – smaga alerģiska reakcija, kas var rasties pirmo 30 minūšu laikā pēc vakcīnas ievadīšanas. Minētā šoka biežums tiek novērots vienā gadījumā no miljona ievadītām devām.

Ja ārsta padoms nepieciešams ārpus Tava ģimenes ārsta darba laika, zvani uz Ģimenes ārstu konsultatīvo tālruni – 66016001.

Tālruņa darba laiks: darba dienās no plkst. 17.00 līdz 8.00, bet brīvdienās un svētku dienās – visu diennakti.

Plašāku informāciju par infekcijas slimībām, vakcināciju un profilaksi meklē www.spkc.gov.lv, kā arī pie sava ģimenes ārsta.

Kontrindikācijas (vakcināciju veikt nav ieteicams) vakcinācijai ir:

- grūtniecība;
- smags imūndeficīts;
- mērena vai smaga akūta saslimšana;
- trombocitopēnija vai trombocitopēniskā purpura anamnēze.

